

Перші в історії цивілізації бібліотеки виникли в Вавилоні за дві з половиною тисячі років до нашої ери. Це були сховища глиняних табличок, доступ до яких мала лише нечисленна еліта. З поширенням грамотності в книгозбірнях з'явилося багато відвідувачів, спраглих до знань. У наш час, коли книжки можна не лише вільно купити в магазині, а й скачати в інтернеті, бібліотеки шукають нові шляхи до читачів. Вони організують лекції і клуби за інтересами, навчають користуватися інформацією он-лайн і проводять інші пізнавальні заходи.

програма «Бібліотека – територія дитинства», в рамках якої організували творче дозвілля для малюків. Це конкурс малюнків на асфальті й уроки малювання, бліц-турнір із шахів і бібліо-караоке. А в столиці в Національній бібліотеці України для дітей у серпні працювала Літня читальня для дошкولات. Волонтери – діти старшого віку – читали молодшим казки.

НОВІ МОЖЛИВОСТІ

Інтернет у бібліотеках уперше з'явився ще наприкінці 1990-х років. Активно ним користуються з 2001-го, коли По-

може собі це дозволити, – кажуть в Українській бібліотечній асоціації. – Національна парламентська бібліотека України та всі обласні універсальні наукові бібліотеки, безумовно, мають електронні каталоги, також доступні через їхні веб-сайти.

Цьогоріч Українська бібліотечна асоціація проводила спеціальний конкурс електронних каталогів. До Топ-10 увійшло багато університетських бібліотек. Це: Наукова бібліотека Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» Харкова, Наукова бібліотека Націо-

БІЛЬШЕ НІЖ БІБЛІОТЕКА

В Україні працює понад 37 тисяч бібліотек. Сьогодні на запитання «Як пройти в бібліотеку?» навряд чи зможе відповісти будь-який перехожий у великому місті. Книгосховища асоціюються із запиленими величезними полицями зі старими книжками, в які варто заглядати хіба під час навчання. Є й інший бік медалі: у стрімку інформаційну добу люди просто менше читають. За останніми дослідженнями, лише 49 відсотків українців регулярно читає книжки. І майже половина з них опановує до п'яти примірників на рік. Сучасні бібліотеки намагаються привернути увагу потенційних читачів не лише друкованими виданнями, а й цікавими акціями і подіями. В невеликих містах і селах вони стають чи не єдиним «оплотом цивілізації».

30 вересня в нашій країні відсвяткували Всеукраїнський день бібліотек. «Освіта України» з'ясувала, чим сьогодні живуть вітчизняні книгозбірні.

ВІД КІНОФІЛЬМІВ ДО ТУРИЗМУ

– Серед традиційних послуг бібліотек – читацькі конференції, конкурси, презентації книжок, зустрічі з авторами, клуби й гуртки за інтересами, зокрема інтелектуальні, англійської мови, драматичні, макраме, оригамі тощо, – розповіли «Освіті України» в Українській бібліотечній асоціації. – В останні роки додалися курси, де навчають користуватися комп'ютером та інтернетом. Особливу увагу приділяють людям поважного віку і з особливими потребами, проводять заняття з написання резюме й пошуку роботи, консультації психологів, юристів, медиків, соціальних працівників. Працюють бібліотеки і за межами своїх приміщень – у парках відпочинку, на дитячих майданчиках, вокзалах, пляжах і в інших громадських місцях, а бібліотечне краєзнавство поєднується з туристичними програмами.

Кожна публічна бібліотека намагається стати центром громади і провідною культурно-освітньою установою. Щомісяця о дев'ятій вечора на подвір'ї Центральної міської публічної бібліотеки ім. М. Горького міста Краматорська (Донецька область) збираються майже сотня людей на кіносеанси клубу «Фокус» і залишаються до першої години ночі. Бібліотека вже півроку запрошує любителів кіно і малечу на перегляд мультфільмів і в урочний час. Дружківська міська бібліотека Донецької області започаткувала ініціативу «Спілкування без кордонів». Створивши клуб Guten Tag, тут вивчають традиції етнічних німців України та німецьку мову, проводять традиційні німецькі свята, тематичні вечори.

Під час літніх канікул книгозбірні «заманюють» маленьких читачів іграми. Цього року в Луцьку проводилася

Сучасні читальні перетворюються на культурні осередки

сольство США в Україні й Українська бібліотечна асоціація розпочали спільний проект LEAP (Інтернет для читачів публічних бібліотек). Окрім забезпечення комп'ютерною технікою і під'єднання до світової мережі, в рамках проекту бібліотекарів навчають ефективно використовувати цей інформаційний ресурс і перетворювати його на нову послугу для користувачів.

Допомагає інформатизації і програма «Бібліоміст» як складова Міжнародної програми «Глобальні бібліотеки», що фінансується Фондом Білла і Мелінди Гейтс. До 2014 року загальна кількість модернізованих та обладнаних бібліотек сягне 1800.

Сьогодні близько 15 відсотків публічних бібліотек України різного рівня (від сільських до національних) надають бажаним доступ до інтернету. Бібліотекарі спеціально навчаються безпечного користування мережею, іноді застосовується блокування «шкідливих» он-лайн ресурсів.

Завдяки інтернету реалізують корисні для читачів проекти. В бібліотеці села Олешник допомагають фермерам ефективніше вести справи, шукаючи інформацію в інтернеті. В селі Доброгостів на Львівщині родини мають змогу спілкуватися із заробітчанами – родичами за кордоном у скайпі. В Кременчуці в книгозбірні діє цілий інтернет-офіс, де люди похилого віку звертаються за безкоштовними он-лайн консультаціями до спеціалістів Управління праці та соціального захисту населення, Управління Пенсійного фонду та Управління юстиції.

У ВСЕСВІТНІЙ МЕРЕЖІ

Дуже зручно, коли, перш ніж іти в бібліотеку, можна дізнатися, чи є там потрібна книжка.

– Електронні каталоги потребують спеціального програмного забезпечення, але не кожна публічна бібліотека

нального університету «Києво-Могилянська академія», Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, бібліотека ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана», бібліотека Сумського державного університету.

– Щодо оцифрування бібліотечних фондів: ця справа в Україні поступово розвивається в межах чинного законодавства про авторське право та технічних можливостей, – розповідають фахівці Української бібліотечної асоціації. – Водночас частина бібліотек уже давно й активно створює і використовує електронні бази даних повнотекстових документів, репозитарії наукових і навчальних публікацій у форматі відкритого доступу, електронні періодики, книжки, видання в аудіоформаті тощо. Варто звернути увагу на електронні колекції Національної парламентської бібліотеки України («Культура України») й Публічної бібліотеки ім. Лесі Українки в м. Києві.

Марія БЄЛЯЄВА, «Освіта України»

ЦІКАВО

ДИВОВИЖНІ КНИГОЗБІРНІ СВІТУ

Понад 150 мільйонів примірників

Найбільшою в світі є Бібліотека Конгресу США у Вашингтоні. На 838 кілометрах полиць нараховується понад 151,8 мільйона екземплярів. Саме тут є найменша в світі книжка, сторінки якої гортаються голкою. Окрім того, зберігаються більш ніж 5500 інкунабул (рідкісні видання до 1501 року). Також в установі чимало рукописів, періодичних видань, карт, звукозаписів і мікрофільмів. У бібліотеці працюють аж 18 читальних залів. Розміщена вона в трьох будівлях на Капітолійському пагорбі, поєднаних між собою підземними переходами.

Місце зустрічі – вокзал

Бібліотека імені Хосе Васканселоса розташована буквально впритул до будівлі залізничної станції Буенавіста в Мехіко. Вона побудована з бетону, залізних конструкцій, дерева, мармуру і скла, розміщена на чотирьох ярусах, а 580 тисяч видань розставлені на залізних стелажах. Зали обладнані сучасними комп'ютерами з безкоштовним інтернетом, є дитячий зал з комп'ютерними іграми, мультимедійний, де можна послухати курси іноземних мов і музику, подивитися фільми й документи в цифровому форматі. Тут проводяться концерти, театральні вистави, виставки і навіть уроки танців.

Найбільша книжкова полиця

Фасад Публічної бібліотеки в Канзас-Сіті має вигляд гігантської полиці, заставленої книжками. Це ряд із 22 здоровенних корінців примірників розміром майже 3 x 8 метрів кожен, виготовлених з міцного термопластику. Унікальний проект займає цілий квартал. При виборі книг враховувався читацький інтерес мешканців міста. Улюбленцями стали твори Лао-Цзи, Платона, «Ромео і Джульєтта» Шекспіра, «Володар кілець» Толкієна, «Сто років самотності» Маркеса, а також «Пригоди Гекльберрі Фінна» Марка Твена, «451 градус за Фаренгейтом» Рея Бредбері та інші.

Попутник для польоту

Скористатися бібліотекою пасажиром пропонує італійський аеропорт у місті Барі. Будь-який охочий може взяти із собою в політ книжку або журнал безкоштовно. А здати її можна при поверненні до Барі або надіславши поштою. Читацький квиток оформляти не потрібно: система «Книги в політ» тримається винятково на людській порядності. Творцем бібліотеки став керівник аеропорту Доменіко Ді Паола, який віддав 250 книг з особистої колекції до початкового фонду. На полицях у кафе і в залі очікування знаходяться книжки різних жанрів – від белетристики і туристичних путівників до філософських праць – різними мовами.

НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ

«ЖИВА» КНИЖКА

У світі все популярнішим стає проект «Жива бібліотека», започаткований у Данії в 2000 році. Роль книжок тут виконують живі люди. «Читачі» приходять, заповнюють бібліотечну картку, обирають «книжку» і читають її впродовж певного часу. Читати – в цьому випадку означає «розмовляти, ставити запитання». Проект замислювався як соціальний і спрямований на виховання толерантності, адже «книжкою» може стати людина будь-якої професії, статі, віросповідання й уподобань. «Жива бібліотека» дає змогу дізнатися, як вони живуть, від самого першоджерела. Проводяться такі зустрічі і в Україні.

ТОМИ В КИШЕНІ

Цього року в трьох містах України – Києві, Львові й Одесі – з'явилися мобільні книгозбірні. На корінцях зображених на паперових полицях книжок розміщені спеціальні QR-коди, які фотографуються камерою будь-якого сучасного смартфона або планшета. З їх допомогою можна безкоштовно завантажити книжку в електронному форматі через мережу Wi-Fi. Повертати такі примірники, звісно, не потрібно. У «мобільній бібліотеці» представлено понад 500 книжок різних жанрів – класику і твори сучасних зарубіжних і українських авторів, зокрема: Андрія Куркова, Сергія Жадана, Марини і Сергія Дяченків.